

NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJOS LIETUVOJE CENTRAS

VILIJA VRUBLEVSKA
STAŽUOTOJA

„SAUGI KAIMYNYSTĖ“ LENKIJOJE APŽVALGA

VILNIUS
2009

SANTRAUKA

Prevencijos programa „Saugi kaimynystė“ yra žinoma ne tik Lietuvoje. „Saugios kaimynystės“ idėja (plačiai paplitusi Didžiojoje Britanijoje, JAV, Vokietijoje, Olandijoje ir kitose šalyse) jau seniai buvo palankiai įvertinta gyventojų, susirūpinusių savo gyvenamosiomis ir atostogų vietovėmis. Vakaruose, augant nusikalstamumui, jau septintajame dešimtmetyje pradėjo kurtis visuomeninės pagalbos grupės. Kaimyninių grupelių nariai pradėjo stebėti ne tik savo, bet ir kaimynų turtą, informuoti kaimynus apie ilgesnį nebuvimą namuose, pranešti policijai apie įtartinas situacijas.

Mūsų kaimyninėje šalyje Lenkijoje „Saugios kaimynystės“ akcija prasidėjo devintojo dešimtmečio pradžioje. Nors šis projektas dar vis tobulinamas, tačiau kai kuriose veiklos srityse jau aplenkė Vakarų Europos šalis ir tapo pavyzdžiu jų policijai. Daugelio metų patirties dėka publikuota daugybė straipsnių, išleista metodinės medžiagos, todėl tokiu būdu šis projektas ir toliau populiarinamas. Vyksta mokymai, užsiėmimai, renginiai žmonėms, kurie patys imasi iniciatyvos ir nelaukia kol „valdžia gal ką sutvarkys“¹.

Renkant informaciją apie projektą, susidurta su problema: kaip „Saugios kaimynystės“ (angl. Neighbourhood watch) projekto pavadinimas skamba lenkiškai. Prieita išvados, kad tas pats projektas Lenkijos miestuose vadinamas skirtingai: „pagalba kaimynui“ (pomoc sąsiedzka), „kaimynų budėjimas“ (sąsiedzkie czuwanie), „kaimynų sargyba“ (straż sąsiedzka), „kaimynas sargyboje“ (sąsiad na straży), „kaimynų budrumas“ (sąsiedzka czujność), „civilinė sargyba“ (straż obywatelska) ir pan.

---

¹ Polakowski A. Sąsiedzka czujność

http://wiadomosci.ngo.pl/files/biblioteka.ngo.pl/public/czasopisma/Asocjacje01/arch2001_5.htm

„SAUGIOS KAIMYNYSTĖS“ ĮGYVENDINIMO MODELIAI

Policija ir Miesto sargyba² (Straż Miejska) negali pačios vienos užtikrinti tvarkos: tai galima padaryti tik padedant miesto bendruomenei. Šios tarnybos nesumažins nusikalstamumo be bendruomenės pagalbos, palaikymo ir tarpusavio bendradarbiavimo. Kiekvieną dieną įvyksta keliasdešimt nusižengimų, todėl yra svarbūs veiksmai, padėsiantys užkirsti jiems kelią. Tačiau būdai, kuriais iki šiol buvo stengtasi mažinti nusikaltimų skaičių, yra nepakankamai veiksmingi. Policija ir Miesto sargyba negali būti „visur ir visada“, bet yra žmonės, kurie visada yra šalia, tai – kaimynai. Palaikant gerus ryšius su kaimynais, visada galima tikėtis jų pagalbos. Kaimynas, jei norės, gali daug ką girdėti ir daug ką matyti, todėl, kaip rodo praktika, geriausias apsaugos būdas - budrus kaimynas.

Tam, kad sumažinti nusikalstamumą, nepakanka kovoti su jo padariniais, t.y. bausti ir siųsti į kalėjimą nusikaltėlius. Kovą su nusikalstamumu reikia pradėti nuo „gerų progų“ pašalinimo, kurias išnaudoja nusikaltėliai, tokių kaip netinkama buto ir automobilio apsauga, kaimyno budrumo ir apdairumo stoka, kuriomis noriai naudojasi nusikaltėliai. Policija, išnagrinėjusi daugybę įvykusių nusikaltimų situacijų, paruošė nemažai praktinių patarimų kaip apsisaugoti, kad netaptum auka, kaip apsaugoti savo namą ar automobilį, kaip išvengti pavojų, kaip pasielgti pavojingose situacijose³.

KROKUVA

1999 metais **Krokuvoje** buvo patvirtinta Saugumo pagerinimo programa, kitaip vadinama Saugi Krokova⁴, susidedanti iš keturių projektų: „Padėkime sau“, „Saugi kaimynystė“, „Nulis tolerancijos“, „Tarpininkas“ („Dealer“).

---

² Miesto sargyba – tarnyba, kurią įkūrė miesto savivaldybės. Jos paskirtis – prižiūrėti ir palaikyti tvarką viešosiose vietose, taip pat užtikrinti pastatų ir viešųjų objektų apsaugą. Ji gelbėja piliečių gyvybes, padeda techninių nelaimių ir kitais pavojingais atvejais. Miesto sargyba informuoja visuomenę apie pavojaus mastą, rūšis, dalyvauja prevenciniuose veiksmuose prieš nusikaltimus, nusižengimus ir kitus kriminogeninius veiksmus. Bendradarbiauja su valstybinėmis, savivaldybių, bendruomeninėmis organizacijomis, veikiančiomis šioje srityje.

³ GÓRALIK T., Sąsiedzkie czuwanie

<http://tygodniksalwatorski.icm.com.pl/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=3786&mode=thead&order=0&thold=0>

⁴UCHWAŁA NR XL/299/99 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie przyjęcia Programu Poprawy Bezpieczeństwa dla miasta Krakowa pn. „Bezpieczny Kraków”

http://www.bip.krakow.pl/inc/rada/uchwaly/show_pdf.php?id=25751

Programa „Saugi kaimynystė“ yra koordinuojama Miesto sargybos, įgyvendinama bendradarbiaujant rajono taryboms ir skirta visiems Krokuvos miesto gyventojams. Programos **tikslas** – įtraukiant vietinę bendruomenę sustabdyti netvarką ir nusikalstamumą.

Tikslą pasiekti padeda šie **uždaviniai**:

1. Susipažinimas su žmonėmis, gyvenančiais kaimynystėje, bendradarbiavimo ir pasitikėjimo atmosferos sukūrimas, informacijos apie įvykius platinimas;
2. Tarpusavio kaimyninės pagalbos organizavimas, stebėjimas, kas vyksta kaimyno bute, rajone, gatvėje;
3. Greitas policijos ar Miesto sargybos informavimas apie pastebėtas nusikalstamas veikas;
4. Namų pirmininko bendradarbiavimas su policija ir Miesto sargyba ir jų prevenciniai veiksmai;
5. Vertingų daiktų žymėjimas butuose.

Pažymėtina, kad tokie patys uždaviniai buvo išskirti ir Čenstakavos miesto 2007–2010 metų programoje „Saugi Čenstakava“⁵. Ten, be „Saugios kaimynystės“ programos yra numatyta vykdyti ir kitas programas – „Padėkime sau“, „Nulis tolerancijos“, „Tarpininkas“ („Dealer“), „Darbo birža“, „Sudaužytas langų stiklas“, „Švarus miestas“.

VARŠUVA

Lenkijos sostinėje **Varšuvoje** 2003 m. pradėta vykdyti „Saugios kaimynystės“ programa, kurios paskirtis – sumažinti nusikalstamumą Varšuvos miesto Bemowo rajone. Programos **pagrindinis tikslas** yra pagerinti gyventojų saugumą, o taip pat sugrąžinti pasitikėjimą „uniforma“. Ši programa skirta gyventojams, kurie norėtų aktyviai prisijungti prie akcijos. Tik nuo jų norų priklauso, ar šis projektas bus naudingas. Projektas taip pat padeda ugdyti gyventojų pasitikėjimą policija, todėl gyventojai dažniau informuoja ją apie pastebėtas nusikalstamas veikas.

Projekto veikla pradeda nuo informacijos, kaip apsaugoti savo būstą tuo metu, kai gyventojas išvažiuoja atostogauti (plakatai + lankstinukai). Šios veiklos pagrindinis tikslas yra parodyti, kad jokios apsaugos priemonės, signalizacijos ir pan. neatstos budraus kaimyno, kuris, kai nebus buto savininko namuose, reaguos į įsibrovimą į butą. Gyventojų mentaliteto pokytis, įsitikinimas, kad informacinis telefonas apie nusikalstamos veikos darymą nėra „skundimas“, o bendruomeninė pareiga, priveda prie nusikaltėlių aktyvumo sumažinimo.

---

⁵ Załączniki do uchwały Rady Miasta Częstochowy numer 1061/LXIV/2006 z dnia 23/10/06. Miejski program zapobiegania przestępczości, ochrony porządku publicznego i poprawy bezpieczeństwa obywateli na lata 2007 – 2010 pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa”.

http://www.czestochowa.um.gov.pl/urząd/rada/uchwały/uchwały_zalaczniki?ID=1937&szukajmnie=rocznego

Pagrindinės veiksmų kryptys:

1. Apriboti nusikalstamumą Bemowo rajone.
2. Bemowo gyventojų saugumo ir gyvenimo kokybės pagerinimas.
3. Baimės tapti auka jausmo sumažinimas.
4. Pasitikėjimo policija ir Miesto sargyba (Straż miejska) sugrąžinimas.
5. Jokios tolerancijos net mažiausiems nusižengimams ir nusikaltimams,
6. Kova su ydingu (deviaciniu) elgesiu.
7. Komunikacijos kūrimas tarp saugumo tarnybų ir gyventojų – anonimiškumo ir

visuomeninio nejautrumo likvidavimas.

Kas įgyvendina programą?

1. Varšuvos m. Bemowo policijos komisariatas.
2. Miesto sargybos rajono skyrius (Oddział Dzielnicowy Wola Straży Miejskiej m.st.
3. Warszawy).
4. Gyvenamųjų namų bendrijos (Zarządy spółdzielni mieszkaniowych).
5. Varšuvos savivaldybė.
6. Saugumo ir krizių valdymo biuro atstovybė Bemowo rajone (Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego - delegatura w Dzielnicy Bemowo).

Kas prižiūri programos įgyvendinimą?

1. Saugumo komisija ir Pilietinių reikalų taryba (Komisja Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Rady Dzielnicy Bemowo m. st. Warszawy).
2. Konsultantai.
3. Įgaliota policijos ir Miesto sargybos rinktinė.
4. Gyventojų kooperatyvų valdybos.
5. Saugumo ir krizių valdymo biuro atstovybė (delegatura Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego).

Kaip įgyvendinama programa „Saugi kaimynystė“?

Pirmoji programos fazė:

1. Policijos ir Miesto sargybos pareigūnų apmokymas.
2. Konsultacijos su gyvenamųjų namų bendrijomis, kurios pareiškė norą dalyvauti projekte.
3. Projekto „Saugi kaimynystė“ grafinių ženklų projektavimas.
4. Informaciniai veiksmai, informuojantys gyventojus apie projektą.
5. Bendruomeninės konsultacijos, kurių metu pasirinktuose rajonuose organizuojami susitikimai. Po šios informacinės akcijos policija ir Miesto sargyba lanko gyventojus, atsakinėja į klausimus apie programą.
6. Gyventojų apklausos pasirinktuose rajonuose, ar jie sutinka, kad programa būtų vykdoma. Be to, anketoje yra klausimų apie tai, kokie didžiausi pavojai jų rajone ir vietos, kuriose dažniausia vyksta nusikaltimai.
7. Po anketų surinkimo ir jų analizės atsiranda konkretaus rajono grėsmių žemėlapis.

Jeigu daugiau nei pusė respondentų nori dalyvauti programoje, prasideda antroji fazė.

Antroji programos fazė:

1. Ant namų, kuriuose įgyvendinamas projektas, atsiranda specialios lentelės su „Saugios kaimynystės“ ženklu.
2. Veikia nemokamas policijos numeris (taip vadinama Kaimynystės linija). Į kiekvieną iškvietimą reaguoja policija ar Miesto sargyba.
3. Stovėjimo aikštelėse prie namų, dalyvaujančių programoje, atsiranda specialios lentelės, kad šis plotas yra saugomas „Saugios kaimynystės“ akcijos (šios stovėjimo aikštelės dažnai lankomos policijos patrulių).
4. Vietovėse, kuriose vykdomas projektas, organizuojami renginiai, kuriuose dalyvauja policija ir Miesto sargyba. Jų metu gyventojai gali susipažinti su policijos veikla, pasižymėti dviračius ir pan.
5. Be to, teritorijose, kuriose vykdomas projektas, organizuojamos profilaktinės akcijos, susijusios su įvairiomis problemomis, tokiomis kaip narkomanija, alkoholizmas, deviacinis elgesys ir tt.

Trečioji programos fazė:

1. Labiausiai grėsmingų vietų „Saugios kaimynystės“ teritorijoje stebėseną.
2. Specialių policijos ir Miesto sargybos, taip vadinamų Greito reagavimo, patrulių veiklos organizavimas.

Programos finansavimas

Pirmojoje programos fazėje patrulių mokymus finansuoja miesto savivaldybė. Ji kartu su draudimo bendrovėmis finansuoja lankstinukų gamybą ir platinimą.

Antrojoje programos fazėje lėšas skiria rėmėjai, daugiausia draudimo įmonės.

Trečiojoje fazėje programa finansuojama savivaldybės biudžeto.

Galutinės pastabos

Programą padeda įgyvendinti žiniasklaida.

Projektas „Saugi kaimynystė“ nėra slaptas, nes kiekviena pateikta idėja yra analizuojama ir jei jai pritariama, tai ji įtraukiama į programą.. Tai užtikrina galimybę greitai reaguoti į naujus pavojus, atsirandančius Bemowo rajone⁶.

DZIALDOVO

„Saugi kaimynystė“ – saugūs namai, rajonas, automobilių stovėjimo aikštelės.

Dzialdovo miestas taip pat aktyviai dalyvauja daugumoje prevencinių programų, tokių kaip „Atoveiksmis smurtui“, „Saugi mokykla ir saugus kelias į mokyklą“, „Senjoras“. Dzialdovo miestas taip pat sėkmingai prisijungė prie „Saugios kaimynystės“ projekto.

Programos prielaidos:

1. Užmegzti partnerystės ir bendradarbiavimo ryšius tarp vietinės bendruomenės ir
2. policijos.
3. Apsaugoti gyventojus nuo nusikaltimų, tarp jų įsibrovimų į butus, rūsius ir nuo
4. automobilių vagysčių,
5. Rajono, daugiabučio, laiptinės gyventojų susipažinimas.
6. Pasitikėjimo didinimas konkrečioje vietinėje bendruomenėje.

---

⁶ Uchwała Nr XII/37/03 RADY DZIELNICY BEMOWO m.st. WARSZAWY z dnia 5 czerwca 2003 r. w sprawie przyjęcia programu poprawy bezpieczeństwa w zakresie działań prewencyjnych „Pomoc sąsiedzka" w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy

http://bip.warszawa.pl/NR/ronlyres/1152B62E-5899-4C72-AD08-BCDCB1354948/574753/U_37.pdf

7. Abipusio pasitikėjimo stiprinimas ir saugios kaimynystės sistemų kūrimas.
8. Piliečių saugumo jausmo didinimas.

Programos tikslai:

1. Nuolatinis gyventojų poreikių saugumo srityje pažinimas.
2. Vietovių, kuriose yra potenciali vieta nusikaltimams, identifikavimas.
3. Chuliganizmo išpuolių ir teisėtvarkos negerbimo įveikimas.
4. Glaudesnis apylinkės inspektoriaus (dzielnicowy) ir gyventojų bendradarbiavimas.
5. Nusikalstamų veikų mažinimas gyvenvietėse.
6. Materialinių ir nematerialinių nuostolių, kuriuos padarė nusikaltėliai ir chuliganai, sumažinimas.
7. Žinių apie būdus ir metodus, kaip užkirsti kelią nusikaltimams, kaip apsaugoti savo automobilį, butą, kaip elgtis kritinėje situacijoje gilinimas.
8. Vietinės bendruomenės saugumo veiksmy aktyvumo didinimas.
9. Informacijos, kaip sukurti kaimynų budėjimo grupes, bendruomeninių stovėjimo aikštelių sargybas ir pan., gyventojams teikimas.
10. Siekis pagerinti gatvių ir kiemų apšvietimą rajone.
11. Vagysčių iš automobilių ir automobilių vagysčių skaičiaus sumažinimas.
12. Saugios kaimynystės automobilių stovėjimo aikštelių įrengimas kartu su gyventojų bendrijomis.

Uždaviniai:

1. Bendruomenės švietimas.
2. Pozityvių saugumo idėjų ugdymas, saugios elgsenos formavimas.
3. Grėsmingų vietų kontrolė.
4. Žinių gilinimas apie būdus ir metodus, kaip užkirsti kelią nusikalstamumui.
5. Informavimas apie nusikalstamumo mastą ir būdus, kaip veikia nusikaltėliai.
6. Techninės infrastruktūros pagerinimas, tam kad būtų geriau apsaugotas turtas.
7. „Kaimyninio budrumo“ grupių kūrimas.
8. Institucijų, kurios yra atsakingos už saugumą, informavimas apie situacijas ir įvykius, kuriems reikalinga intervencija.

9. Inicijavimas, kad būtų geriau apsaugotos transporto priemonės (apšvietimas, gatvių šviestuvų remontas, vartų, kurie atsidarytų pultelio pagalba sistemos, instaliavimas. ir pan.).
10. Techninių ir organizacinių priemonių, padedančių apsaugoti turtą, populiarinimas.

Formos:

1. Mokymai, pokalbiai, susitikimai.
2. Bendruomeniniai patruliai.
3. Brošiūros, lankstinukai, patarimų knygutės, prevenciniai filmukai.

Rezultatai:

1. Vagysčių, įsibrovimų į rūsius, garažus, namus, butus ir transporto priemones skaičiaus sumažėjimas.
2. Gyventojų žinių gilinimas apie saugią elgseną jų kasdieniniame gyvenime.
3. Saugumo jausmo sustiprėjimas.
4. Laipsniškas taip vadinamo „visuomeninio nejautrumo“ – abejingumo netinkamam elgesiui mažėjimas.
5. Glaudesnis gyventojų bendradarbiavimas sprendžiant atsirandančias gyvenvietėse problemas.
6. Materialinės ir nematerialinės žalos sumažėjimas.

Įgyvendintojai:

1. Vietos savivaldos.
2. Miesto, valsčiaus ir rajono tarybos (Rady Miejskie, Gminne i Osiedlowe).
3. Gyvenamųjų namų bendrijų nariai (Członkowie Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej) Działdowe ir Lidzbarke, o taip pat suinteresuoti gyventojai, seniūnai.
4. Draudimo bendrovės.
5. Działdovo apskrities policijos komanda (KPP Działdowo).
6. Mokyklos⁷.

---

⁷ Program „Bezpieczny dom, osiedle, parking, sąsiedzkiego czuwania”
www.dzialdowo.starostwo.gov.pl/?p=document&action=save&id=385

Būtina paminėti, kad būtent šis „Saugios kaimynystės“ modelis taikomas ir kituose Lenkijos miestuose, tokiuose kaip **Kelcai**⁸, **Balstogė**⁹, **Bytovas**¹⁰ ir tt.

BYDGOŠČIUS

Bydgoščiuje taip pat vykdomos įvairios prevencinės programos. Populiariausios iš jų yra „Mėlynoji savaitė“, „Policijos pedagogai“ (šie projektai yra programos „Saugi mokykla“ dalis), „Saugi moteris“, „Stop 24“ (dalis programos „Su mumis saugiau“), „Pažymėk savo dviratį“, „Susipažink su savo apylinkės inspektoriumi“, „Saugus daržas“, „Saugok savo mobilųjį telefoną“, „Buk budrus ir nuovokus“, „Saugi mokykla, laisva nuo narkotikų smurto ir agresijos“ ir kitos programos, tarp kurių, be abejo, yra ir „Saugi kaimynystė“. Ši programa padeda potencialiems nusikaltėliams įsąmoninti, kad jų veiksmai susidurs su vietinės bendruomenės, policijos ir kitų tarnybų reakcija, kuri turėtų sutrukdyti nusikaltėliams imtis bet kokių nusikalstamų veikų. „Saugi kaimynystė“ – tai pasiūlymas visiems žmonėms, kurie supranta, kad taisyklių sukūrimas neapsaugos jų nuo nusikaltimų, ir tik rajono gyventojų tarpusavio susipažinimas, informacijos platinimo sistemos sukūrimas, namų, stovėjimo aikštelių apsauga ir kiti veiksmai padės sumažinti nusikalstamumą¹¹.

„Saugi kaimynystė“ – tai programa, kuri padeda Miesto sargybai (Straž Miejska) sustiprinti saugumą. Ši programa skirta visiems šio miesto gyventojams. Programos tikslas – įtraukti vietinę bendruomenę į veiklą, padedančią sumažinti nusikaltimų skaičių ir gerinančią saugumą. Programa yra koordinuojama Miesto sargybos Bydgoščiuje ir įgyvendinama padedant Policijai ir rajono taryboms. Jai įgyvendinti sukurti tokie **uždaviniai**:

- Stiprinti vietinės bendruomenės prevencinių veiksmų aktyvumą, propaguoti veiksmus, kuriuos gali atlikti patys gyventojai, tam kad pagerėtų saugumas jų gyvenvietėje.
- Įsąmoninti gyventojus apie egzistuojančius pavojus.

---

⁸ Bezpieczny Dom Osiedle Parking

<http://bip.kielce.kwp.policja.gov.pl/dokumenty/zalaczniki/34-11691.doc>

⁹ Polakowski A. Sąsiedzka czujność

http://wiadomosci.ngo.pl/files/biblioteka.ngo.pl/public/czasopisma/Asocjacje01/arch2001_5.htm

¹⁰ Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania komendy powiatowej policji w Bytowie 2007 r.

<http://bip.powiatbytowski.pl/upload/pliki/168 - OR ANALIZA KPP za 2007r.-Starostwo Powiatowe .doc>

¹¹ Programy prewencyjne

<http://kwpbydgoszcz.kei.pl/portal/modules/genPDF/gen.php?type=0&id=11821725304676857256c39>

- Parodyti gyventojams naudą, kuri atsiranda iš tarpusavio kaimynų pagalbos ir parodyti teigiamus pokyčius, kurie atsiranda bendradarbiaujant gyventojams su pareigūnais.
- Informuoti gyventojus apie būdus ir galimybes, kaip kovoti su nusikalstamumu, o taip pat perteikti žinias, kaip išvengti situacijų, kuriuose jie gali tapti nusikaltimo aukomis.
- Neteisingų pažiūrų, tokių nuomonių, kad nėra galimybių kovoti su negatyviais reiškiniais, šalinimas¹².

TOMICAI

Mažosios Lenkijos vaivadijoje, **Tomicuose**, yra žinomas projektas „Svetimas – kaimynų budėjimas¹³“, kurio autorė yra Apskritis policija. **Pagrindinis programos tikslas** yra sumažinti įsilaužimų skaičių į gyvenamuosius pastatus. **Netiesioginiai tikslai** yra:

- Gyventojų supažindinimas su metodais kuriuos taiko įsilaužėliai, su būdais, kaip to išvengti.
- Sustiprinti ryšius tarp kaimynų, tarpusavyje susitarti kreipti dėmesį į svetimus, įtartinus asmenis.
- Stiprinti tarpusavio pasitikėjimą vietinėse bendruomenėse.
- Pagerinti pasitikėjimą policija, o taip pat padidinti pranešimų skaičių aliarmo linija apie visas kriminogenines situacijas, pavojingas situacijas.

ELBINGAS

Kitas miestas Elbingas vykdo tokias prevencines programas: „Dviračių žymėjimas ir registracija“, „Be narkotikų mokykloje saugiau“, „Saugi kaimynystė“, „Saugus daržas“, „Ar šuo turi kąsti?“, „Saugios atostogos“, „Stop 24“, „Stop vulgarumui“, „Geltonos ir raudonos kortelės“ ir taip toliau. Taigi Elbingas vykdo ir „Saugios kaimynystės“ programą. Jos tikslas yra:

1. Nusikalstamų veikų gyvenvietėse mažinimas.
2. Gyventojų įtraukimas į kaimynų bendradarbiavimą saugumo pagerinimo gyvenvietėje srityje.
3. Siekimas pašalinti abejingumą nusikalstamai veikai vietinėse bendruomenėse.

---

¹² Bezpieczna dzielnica

http://www.bip.um.bydgoszcz.pl/binary/Bezpieczna%20Dzielnica_tcm30-21042.pdf

¹³ Cholewa A. Obcy – Sąsiedzkie czuwanie

<http://www.tomice.pl/modules.php?op=modload&name=Subjects&file=index&req=viewpage&pageid=296>

4. Tarpusavio suinteresuotumo bendrais reikalais, susijusiais su nusikalstamumu, sukūrimas.

5. Gyventojų žinių gilinimas kaip apsaugoti save ir savo turtą, metodai, kaip elgtis grėsmingose situacijose.

Ši programa vykdoma nuo 2001 metų kai kuriuose Elbingo rajonuose. Komunalinių pastatų valdybos (Zarządy Budynków Komunalnych), Gyventojų bendrijos (Spółdzielnie Mieszkaniowe), Nekilnojamo turto valdyba (Zarząd Nieruchomości), Vietinės pagalbos miesto centras (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej) ir Miesto sargyba (Straż Miejska) bendradarbiauja įgyvendindami šį projektą.

Įgyvendinant projektą organizuojami susitikimai su gyventojais, kuriuose aptariamos programos prielaidos, didinamas gyventojų aktyvumas bendradarbiaujant su kaimynais, o tai padeda gerinti saugumą gyvenvietėje. Programos prielaidos taip pat pristatomos miesto televizijoje. Šios programos įgyvendinimo pagrindumas yra tiriamas apklausiant gyventojus miesto gatvėse. Pastebimas augantis gyventojų susirūpinimas įvairiais įvykiais, taip pat gyventojai aktyviau perteikia savo pastabas bei informaciją policijai¹⁴.

OLŠTYNAS

Olštynė yra vykdomas projektas „Saugūs namai ir rajonas“, kurio įgyvendinimą kuruoja Probleminė komisija (Komisja problemowa). Komisiją sudaro:

Pirmininkas – visuomeninių reikalų viceprezidentas (Przewodniczący: wiceprezydent ds. społecznych)

Nariai:

- Pilietinių reikalų skyriaus direktorius (dyktor Wydziału Spraw Obywatelskich)
- Būsto reikalų skyriaus direktorius (dyktor Wydziału Spraw Mieszkaniowych)
- Prezidento įgaliotinis sprendžiant alkoholizmo problemas (pełnomocnik Prezydenta ds.

rozwiązywania problemów alkoholowych)

Atstovai:

- Policija
- Miesto sargyba

---

¹⁴ Projekty prewencyjne realizowane przez KMP Elbląg
http://www.elblag.policja.gov.pl/?m=133&h=projekty_prewencyjne

- Gaisrinė
- Rajono taryba (Rady Osiedli)
- Komunalinio ūkio ir aplinkos apsaugos komisijos pirmininkas (przewodniczący Komisji Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska RM)
- Komunalinių pastatų valdybos direktoriai (prezesi Spółdzielni Mieszkaniowych)
- Armijos būsto agentūros direktorius (dyrektor Wojskowej Agencji Mieszkaniowej)
- Jaunimo kultūros namų direktorius (dyrektor Młodzieżowego Domu Kultury)
- Regiono kultūros namų direktorius (dyrektor Regionalnego Ośrodka Kultury)

„Saugūs namai ir rajonas“ programos veiksmų tikslai:

1. Gyventojų susipažinimas.
2. Kaimynų budrumas (saugi kaimynystė).
3. Informavimas apie nusikalstamumo mastą konkrečiame rajone.
4. Žinių suteikimas apie būdus ir metodus kaip užkirsti kelią nusikalstamumui.
5. Informacija kaip paprastais būdais išvengti pavojų.
6. Kaimyninių grupių ir policijos bendradarbiavimas.
7. Bendruomeninių problemų sprendimas.

Būtina sukurti kuo daugiau kaimynų grupelių, kurios prižiūrėtų vieną ar daugiau daugiabučių ar individualių namų. Apylinkės inspektorius yra atsakingas už tai, kad palaikytų kontaktą su šiomis grupelėmis, teiktų informaciją apie pavojus, kartu sukurtų prevencinius metodus.

Kaimynai sargyboj – tai:

- Gyventojų skatinimas rūpintis ir saugoti savo turtą, ypač automobilius stovėjimo aikštelėse nuo vagysčių ir įsilaužimų. Patruliavimas pavojingose miesto vietose, kur vyksta nusižengimai, chuliganizmas, vandalizmas (iš pradžių su policininku, vėliau – patys savarankiškai).
- Ryšių palaikymas su apylinkės inspektoriumi ir pasikeitimas informacija apie grėsmes ir būdus kaip su tuo kovoti.

- Inicijavimas sukurti ar organizuoti saugojamas stovėjimo aikšteles (jas saugotų gyventojai ar specialios įmonės).
- Propagavimas, kad gyventojai saugotų savo miestą, praneštų policijai apie pavojus, įtariamus asmenis, taip pat vertingų daiktų ženklavimas, kontaktų palaikymas su policija radijo ar telefono pagalba ir pranešimas apie saugumo būklę konkrečiame rajone.

Grupės kaimynų **uždaviniai**:

- Informacijos rinkimas iš gyventojų ir perteikimas policijai.
- Informacijos apie nusikalstamas veikas kaimynystėje ir visame rajone, taip pat apie metodus kaip apsugoti save ir savo turtą, gyventojams teikimas.
- Tarpusavio gynyba ir butų, rūšių, automobilių saugojimas tuo metu, kai kaimyninių šeiminių nėra namuose.
- Atkreipiamas dėmesys į asmenis, įtartinais besielgiančius laiptinėje, gatvėje, stovėjimo aikštelėje, iš kurių elgsenos galima pamatyti, kad jie ruošiasi padaryti nusizengimą.
- Vertingų daiktų ženklavimo propagavimas, kad turtas būtų apsugotas ir jį būtų lengva atpažinti.
- Reagavimas į netvarką laiptinėje, kas gali įtakoti saugumo sumažėjimą, pvz., sugedusi telefonspynė, sulaužytos rūšio durys, nedeganti lemputė, kas sumažina pastato ar stovėjimo aikštelės apšvietimą.
- Atkreipiamas dėmesys į kitus objektus, esančius prie pastato, kurie tiesiogiai gali prisidėti prie nusikaltimo padarymo.
  - Dideli krūmai netoli namų, kuriuose nusikaltėlis gali stebėti butus.
  - Netinkamai įstiklintas balkonas padeda nusikaltėliui įsibrauti į kaimyno butą ar pan.¹⁵.

SLUPSKAS

Kaimynų sargyba – gyventojų patruliavimo modelis.

Daugelyje pasaulio šalių didėja nusikalstamumas žmogaus gyvybei, sveikatai bei turtui, todėl gyventojų iniciatyva susikūrė taip vadinama „Kaimynų sargyba“. Taip pat ir Lenkijoje atsirado tokios grupelės. 2-4 žmonių

---

¹⁵ Komisja problemowa Bezpieczny dom i osiedle

http://archiwum.um.olsztyn.pl/pl/sd09_bezpieczny_olsztyn/00_wstep/komisja_bezpieczny_dom_i_osiedle.htm

grupelė sistemiškai, skirtingu paros metu patruliuoja savo rajone labiausiai pavojingose vietose. Šios grupelės naudojami savo automobiliais, kuriuose yra radijo ryšys arba patruliuoja pėsčiomis, taip pat turėdami su savim radijo ryšio priemones, kad bet kuriuo metu galėtų susisiekti su policija, greitąja pagalba ar gaisrine. Kartais tokie budėtojai turi įregistruotą dujinį ginklą ar elektrinį impulsinį prietaisą.

Slupske pagrindiniai kaimynų sargybos **tiksiai ir veiksmų būdai** yra:

- 2-4 asmenų patrulių grupių sukūrimas; patruliavimas pavojingose miesto vietose, kuriose pasitaiko chuliganizmo, vandalizmo, įvairių nusižengimų ir pan.,
- Ryšių palaikymas su apylinkės inspektorium.
- Informavimas ryšio priemonėmis apie padarytus nusikaltimus arba bandymus juos padaryti.
- Įvykio vietos ir būdo stebėjimas - kaip nusikaltėliai veikė ir elgėsi, kaip jie atrodė, kokia transporto priemone naudojosi, kryptys, kur nuvažiavo po nusikaltimo padarymo.
- Ryšio palaikymas (telefono ir radijo) su budinčia tarnyba ir informavimas apie įvairius įvykius¹⁶.

VROCLAVAS

Vroclave kaimynų patruliavimas vadinamas „Civiline rajono sargyba“. Civilinio patrulio veiklos organizavimas turėtų priklausyti nuo pozityvios policijos ir vietinės bendruomenės nuomonės. Šie patruliai – savanoriai, kurie reguliariai, pėsčiomis ar automobilyje prižiūri vietas, kuriose yra nusikaltimo grėsmių. Matomi patruliai miesto gatvėse gąsdina potencialius nusikaltėlius. Patruliai neturi ginklų ir savo veiksmus derina su policija ir Miesto sargyba. Jie budi parkuose, žaidimų aikštelėse, gyvenvietėse ir prie gamyklų. Nuolatinis kontaktas yra palaikomas pranešimų gaviklio pagalba, o videokameromis patruliai gali nufilmuoti nusikaltimus ar baudžiamuosius nusižengimus.

Civilinius patrulius būtina:

- Nuolat mokyti bendradarbiauti su policija ir Miesto sargyba.
- Vykdyti komandinį darbą.
- Aprūpinti apranga, kad visi juos galėtų atpažinti.

---

¹⁶ Sąsiad na straży

<http://www.slupsk.kmp.gov.pl/strony/pr04.php>

- Paruošti rengti ataskaitas.

Civiliniai patruliai vykdo papildomas funkcijas renginių, kuriuos organizuoja vietinė bendruomenė, metu, saugo miestą nuo grafitų bei identifikuoja nenaudojamas transporto priemones.

Institucijos, kurios yra atsakingos už civilinių patrulių grupių steigimą

Labai svarbus vaidmuo vykdant civilinių patrulių programas vykdo rajono vietos valdžios institucijos (organy samorządu osiedlowego), kurios bendradarbiaudamos su įvairiomis tarnybomis, nustato mokymų ir darbų programas. Būtinai yra policijos, Miesto sargybos bendradarbiavimas ir keitimasis informacija bei naujų idėjų sukūrimas.

Programos pradžios etapai:

- Idėjos populiarinimas – kompleksiška užsienio šalių ir Lenkijos miestų patirties analizė.
- Teisinių galimybių analizė įgyvendinant programą.
- Konsultacijos rajono tarybose.
- Personalo atranka ir mokymai.
- Rajono, kuriame būtų vykdoma pilotinė Civilinės sargybos programa, pasirinkimas.
- Kontrolės sistemos apibrėžimas.
- Preliminarus Civilinės sargybos poveikio vertinimas.

Institucijos, dalyvaujančios programoje:

- Miesto saugumo taryba ir teisinės valstybės komisija (Komisja Praworządności i Bezpieczeństwa Rady Miejskiej).
- Miesto valdybos narys (Członek Zarządu Miasta ds. bezpieczeństwa publicznego).
- Miesto tarybos Teisės biuras (Biuro Prawne UM).
- Valstybinė policija .
- Miesto sargyba (Straż Miejska).
- Gaisrinė.
- Rajono tarybos (Rady Osiedli) (visų pirma to rajono taryba, kuriame buvo vykdyta pilotinė programa).

- Gyventojų bendrijos (Wspólnoty Mieszkaniowe)¹⁷.

Civiliniai patroliai yra žinomi ne tik Wrocław, bet ir Opolėje¹⁸, Gdynėje¹⁹ ir kituose Lenkijos miestuose.

IŠVADOS

„Saugi kaimynystė“ Lenkijoje – tai glaudus bendruomenės, policijos, Miesto sargybos ir kitų institucijų bendradarbiavimas. Pozityvius programos rezultatus nuolat akcentuoja žiniasklaida. Jau šiais 2009 metais galima rasti daugybę straipsnių, kaip „Saugios kaimynystės“ programos dėka buvo išgelbėta gyvybė²⁰, apsaugotas turtas (laiku pastebėtas įsilaužimas į butą²¹, rūšį²²), kaip kaimynų pagalba padėjo rasti transporto priemonių niokojimų kaltininką²³ ir pan.

Programos naudingumas nekelia abejonų. Be programos pagrindinio tikslo – nusikalstamumo šalyje sumažinimo, pasiekiami ir šalutiniai tikslai: geresnis gyventojų tarpusavio pažinimas, stiprinamas abipusis ryšys tarp gyventojų ir tų institucijų, kurios rūpinasi jų saugumu, didėja saugumo jausmas, įgyjama žinių, kaip elgtis pavojingose situacijose²⁴.

---

¹⁷ Program Poprawy Bezpieczeństwa We Wrocławiu

<http://www.wroclaw.pl/p/1206/>

¹⁸ Olszewski M. Patrole obywatelskie - recepta na bezpieczeństwo?

<http://www.nton.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080723/REGION/903165064>

¹⁹ Jabłoński M. Cywilne patrole obywatelskie mają powstać w Orłowie

<http://gdynia.naszemiasto.pl/wydarzenia/717004.html>

²⁰ Sąsiedzka czujność uratowała staruszkę

<http://www.to.com.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090219/OSTROLEKA/592947952>

²¹ Sąsiedzka czujność

<http://www.aleksandrow.kujawsko-pomorska.policja.gov.pl/portal/modules/genPDF/gen.php?type=1&id=123608080849ad18a8b7c88>

²² Buszowali w piwnicy

<http://www.podlaska.policja.gov.pl/index.php?idkat=315&idart=1797>

²³ Zdziałała sąsiedzka czujność

http://pojezierze.com.pl/content.php?cms_id=1804&lang=pl&sid=0c38a5d47d8939c7cab2c068465b513c&dzial=

²⁴ Dziubek I. „Służyć i chronić” – realizacja działań na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego w Kaliszu

<http://www.strazmiejska.kalisz.pl/?menu=home&submenu=10>

Šaltiniai

1. Góralik T., Sąsiedzkie czuwanie
<http://tygodniksalwatorski.icm.com.pl/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=3786&mode=thread&order=0&thold=0>
2. UCHWAŁA NR XL/299/99 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie przyjęcia Programu Poprawy Bezpieczeństwa dla miasta Krakowa pn. „Bezpieczny Kraków”
http://www.bip.krakow.pl/_inc/rada/uchwaly/show_pdf.php?id=25751
3. Załączniki do uchwały Rady Miasta Częstochowy numer 1061/LXIV/2006 z dnia 23/10/06. Miejski program zapobiegania przestępczości, ochrony porządku publicznego i poprawy bezpieczeństwa obywateli na lata 2007 – 2010 pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa”
http://www.czestochowa.um.gov.pl/urząd/rada/uchwaly/uchwaly_zalaczniki?ID=1937&szukajmnie=rocznego
4. Uchwała Nr XII/37/03 RADY DZIELNICY BEMOWO m.st. WARSZAWY z dnia 5 czerwca 2003 r. w sprawie przyjęcia programu poprawy bezpieczeństwa w zakresie działań prewencyjnych „Pomoc sąsiedzka” w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy
http://bip.warszawa.pl/NR/rdonlyres/1152B62E-5899-4C72-AD08-BCDCB1354948/574753/U_37.pdf
5. Program „Bezpieczny dom, osiedle, parking, sąsiedzkiego czuwania”
www.dzialdowo.starostwo.gov.pl/?p=document&action=save&id=385
6. Bezpieczny Dom Osiedle Parking
<http://bip.kielce.kwp.policja.gov.pl/dokumenty/zalaczniki/34-11691.doc>
7. Polakowski A. Sąsiedzka czujność
http://wiadomosci.ngo.pl/files/biblioteka.ngo.pl/public/czasopisma/Asocjacje01/arch2001_5.htm
8. Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania komendy powiatowej policji w Bytowie 2007 r.
<http://bip.powiatbytowski.pl/upload/pliki/168 - OR ANALIZA KPP za 2007r.- Starostwo Powiatowe .doc>
9. Programy prewencyjne
<http://kwpbydgoszcz.kei.pl/portal/modules/genPDF/gen.php?type=0&id=11821725304676857256c39>
10. Bezpieczna dzielnica
http://www.bip.um.bydgoszcz.pl/binary/Bezpieczna%20Dzielnica_tcm30-21042.pdf
11. Cholewa A. Obcy – Sąsiedzkie czuwanie
<http://www.tomice.pl/modules.php?op=modload&name=Subjects&file=index&req=viewpage&pageid=296>
12. Projekty prewencyjne realizowane przez KMP Elbląg
http://www.elblag.policja.gov.pl/?m=133&h=projekty_prewencyjne

13. Komisja problemowa Bezpieczny dom i osiedle
http://archiwum.um.olsztyn.pl/pl/sd09_bezpieczny_olsztyn/00_wstep/komisja_bezpieczny_dom_i_osiedle.htm
14. Sąsiad na straży
<http://www.slupsk.kmp.gov.pl/strony/pr04.php>
15. Program Poprawy Bezpieczeństwa We Wrocławiu
<http://www.wroclaw.pl/p/1206/>
16. Olszewski M. Patrole obywatelskie - recepta na bezpieczeństwo?
<http://www.nto.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080723/REGION/903165064>
17. Jabłoński M. Cywilne patrole obywatelskie mają powstać w Orłowie
<http://gdynia.naszemiasto.pl/wydarzenia/717004.html>